

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.426.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 11960 Pani Posel Krystyny Sibińskiej wraz z grupą posłów w sprawie poprawy funkcjonowania systemu pieczy zastępczej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie należy zaznaczyć, że w Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej mając na uwadze potrzebę wprowadzenia kompleksowych zmian o charakterze ustawowym zdecydowało o przygotowaniu projektu nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W toku tworzenia poszczególnych przepisów nowelizujących uwzględniono postulaty wielu środowisk i organizacji, w tym samorządowych. Obecnie złożono wniosek o wpis ww. projektu nowelizacji do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów. Przygotowana nowelizacja ustawy stanowi jeden z elementów reformy systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, natomiast resort rodziny analizuje potrzebę wprowadzania kolejnych zmian w przedmiotowym obszarze.

Odnosząc się do przedstawianych postulatów uprzejmie informuję, że projekt nowelizacji zakłada m.in. obligatoryjność zatrudniania asystenta rodziny w każdej gminie oraz poprawę sytuacji asystentów rodziny związaną z ich zatrudnieniem i wykonywanymi zadaniami, co wpłynie na zwiększenie liczby zatrudnionych asystentów rodziny oraz większą dostępność asystentury rodziny. Bezpośrednia praca z rodziną w kryzysie jest dziś bowiem priorytetowym zadaniem, którego właściwa realizacja może ograniczyć napływ dzieci do pieczy zastępczej. Realizacji tego zadania ma sprzyjać wprowadzenie nowego katalogu zadań asystenta rodziny, który skupiać się będzie przede wszystkim na udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, opracowaniu, wykonywaniu i aktualizacji planu pracy z rodziną, koordynacji planu pracy z rodziną z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, nie zaś na czynnościach typowo organizacyjnych czy administracyjnych.

Proponowane zmiany dotyczą również sposobu partycypacji gminy w kosztach pobytu dziecka w pieczy zastępczej poprzez likwidację mechanizmu progresji oraz udziału gminy w kosztach zależnego od formy pieczy zastępczej, w której powiat umieści dziecko. Zmiana ta będzie stanowiła dla gmin silniejszy bodziec finansowy do intensyfikacji pracy z rodzinami w kryzysie. Zgodnie z założeniami zostanie również pogłębiona współpraca powiatów i gmin w aspekcie wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Wdrożone zostaną mechanizmy przede wszystkim motywujące gminy do profilaktyki – pracy z rodziną oraz do znajdowania i wspierania rodzin zastępczych spokrewnionych, a powiaty do rozwijania rodzinnej pieczy zastępczej.

W przygotowanej nowelizacji przedstawiono również przepisy wzmacniające oraz stabilizujące rodzinne formy pieczy zastępczej. Poprzez nowe przepisy zaproponowano szereg rozwiązań polepszających sytuację rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz dzieci które się w nich wychowują. Głównym celem pozostaje zadbanie o najlepszy interes każdego dziecka, wdrożenie efektywniejszych mechanizmów działania sektora

publicznego oraz kontynuowanie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. W obszarze rodzinnej pieczy zastępczej przygotowana nowelizacja ustawy zakłada m.in. stabilizację zatrudnienia poprzez wprowadzenie nowej umowy rodzicielstwa zastępczego, podwyższenie wynagrodzeń minimalnych dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, wprowadzenie comiesięcznego dodatku stażowego, a także zasady corocznej waloryzacji świadczeń i wynagrodzeń wynikających z ustawy. Dodatkowo projekt nowelizacji ustawy zakłada podwyższenie świadczeń dla rodzin spokrewnionych, celem zmniejszenia dysproporcji pomiędzy świadczeniem dla dzieci w tych rodzinach i pozostałych rodzinach zastępczych. Planowane jest również wprowadzenie możliwości uzyskania Karty Dużej Rodziny niezależnie od liczby dzieci dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, a także nadanie dzieciom z rodzin zastępczych i adopcyjnych (poza adopcją przez współmałżonka) uprawnienia do korzystania z dostępu do usług publicznej służby zdrowia poza kolejką.

Mając na uwadze dobro dziecka w projekcie nowelizacji zaproponowano również skrócenie do najkrótszego możliwego czasu – jeśli brak jest szans na powrót, ale nie więcej niż 12 miesięcy – terminu na złożenie do właściwego sądu wniosku o wszczęcie postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Kwestie dotyczące działań sądów w obszarze pieczy zastępczej oraz usprawnienia współpracy sądów rodzinnych ze specjalistami z zakresu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej pozostają w gestii Ministerstwa Sprawiedliwości. Tematy te są natomiast przedmiotem analiz resortu rodziny oraz resortu sprawiedliwości, celem opracowania korzystnych zmian usprawniających działania w tym zakresie, dobrych praktyk, wytycznych.

Istotną zmianą zaproponowaną w projekcie nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest poszerzenie katalogu zadań, które mogą być zlecane organizacjom pozarządowym o organizowanie rodzin zastępczych, organizację rodzin wspierających i wsparcie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Resort rodziny zaproponował wprowadzenie możliwości działania Pozarządowego Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, który miałby możliwość pozyskiwania, szkolenia i prowadzenia rodzin dla dzieci, dla których powiatowe centra pomocy rodzinie z określonych przyczyn nie są w stanie zapewnić miejsc w pieczy zastępczej. Taki organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po spełnieniu określonych wymogów, umożliwiłby organizacjom pozarządowym dodatkowe zadbanie o dobrostan rodzin zastępczych i dzieci.

Nie jest zakładane natomiast wprowadzanie zmian dotyczących zwiększania limitu liczbowego dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej oraz wprowadzania dodatkowych odstępstw od obowiązujących już zasad w tym zakresie. Nie jest również planowane w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wstrzymanie, choćby czasowe, procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Celem naszych działań jest zapewnienie jak największej liczbie dzieci opieki w zastępczym środowisku rodzinnym, poza instytucjami. Kierunek dokonywanych działań pozostaje spójny z przyjętymi w tym zakresie dokumentami na poziomie krajowym oraz międzynarodowym. Założenia nowelizacji obejmują zapewnienie lepszych warunków funkcjonowania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz większy wymiar wsparcia im dedykowany, co w ocenie resortu rodziny przyczyni się do zwiększenia liczby kandydatów zainteresowanych rodzicielstwem zastępczym, również w formie profesjonalnej. Z prowadzonych przez resort rodziny analiz oraz wielomiesięcznych rozmów i konsultacji ze środowiskiem rodzicielstwa zastępczego wynika, iż sytuacja dotycząca braku nowych rodzin zastępczych czy rodzinnych domów dziecka bądź przepięnienia tych już istniejących wynika w dużej mierze z dotychczasowo

niewystarczającego poziomu wsparcia ww. podmiotów i braku funkcjonowania wieloaspektowej pomocy dla osób podejmujących się tak odpowiedzialnej roli.

Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej jest wyzwaniem wymagającym zaangażowania oraz silnej współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i pieczy zastępczej, kuratorami sądowymi, sądami, którą jako resort rodziny planujemy wzmocnić. Działania podejmowane celem szeroko rozumianego inwestowania w rodzinną pieczę zastępczą mają na uwadze przede wszystkim dobro dziecka, pozwalają małoletnim na znalezienie rodziny i wychowanie w warunkach jak najbardziej zbliżonych do naturalnych. Należy mieć na uwadze, że deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej jest procesem długofalowym i wieloetapowym, jednakże koniecznym do kontynuowania na rzecz dzieci.

Projekt ustawy nowelizującej zakłada także zmiany w procesie usamodzielniania oraz pogłębione wsparcie osób usamodzielnianych, tak aby zagwarantować młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą jak najlepszy start w dorosłość. Nowe, proponowane przepisy dotyczą m.in. wprowadzenia wcześniejszego rozpoczęcia procesu usamodzielniania - od 16 roku życia oraz zmian w zakresie programu usamodzielnienia - dodania terminów realizacji poszczególnych działań, uzgodnionego sposobu wydatkowania środków finansowych, miejsca w którym wychowanek zamierza się osiedlić po opuszczeniu pieczy zastępczej. Nowelizacja ustawy obejmuje również wprowadzenie zmian w zadaniach opiekuna usamodzielnienia oraz warunkach jakie musi spełniać osoba będąca opiekunem usamodzielnienia. Celem tych działań jest profesjonalizacja usamodzielnień oraz wprowadzenie ewaluacji procesu usamodzielnienia po jego zakończeniu pod kątem jego skuteczności. Zgodnie z założeniami nastąpi również wzrost świadczenia na kontynuowanie nauki dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Rozszerzona zostanie również możliwość działania placówek opiekuńczo-wychowawczych, tak by w pełni wykorzystać ich potencjał, poprzez umożliwienie prowadzenia przez placówki mieszkań treningowych dla wychowanków, mieszkań treningowych dla rodzin w ramach reintegracji, grup usamodzielnienia.

Odnosząc się do zawartych w interpelacji postulatów, należy wskazać, że oprócz przygotowanej nowelizacji ustawy resort rodziny zainicjował dwa projekty FERS, dotyczące pieczy zastępczej, które odpowiadają na zgłoszone przez samorzady potrzeby. W ramach projektu „Deinstytucjonalizacja ukraińskiej i polskiej pieczy zastępczej – rozwijanie rozwiązań systemowych ukierunkowanych na indywidualne potrzeby dzieci i młodzieży” w każdym województwie powstaną centra wspierania rodzin zastępczych, które będą służyły specjalistyczną pomocą, uzupełniając ofertę wsparcia świadczonego przez powiaty. Z kolei projekt „Wypracowanie modelu współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego gminy, powiatu i województwa oraz sądami w zakresie realizacji zadań wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej” ma na celu poprawę komunikacji i współpracy pomiędzy gminami, powiatami, sędziami oraz służbą kuratorską, co przełoży się na lepszą integrację działań mających zabezpieczyć najlepszy interes dziecka. Fiszki obu projektów zostały zatwierdzone przez Komitet Monitorujący FERS. Rozpoczęcie realizacji projektów jest przewidziane na 2026 rok.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Aleksandra Gajewska
Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/